

बी.ए. तृतीय वर्ष
भारतीय राष्ट्रीय चळवळीचा इतिहास
इ.स. १८५७ ते १९४७ पेपर क्र. १०
प्रा. शिंदे अनिता ब्यंकटराव

महाराष्ट्रीयल क्रांतिकारक चळवळ -

भारतीय स्वातंत्र्याच्या चळवळीत चार प्रवाह प्रामुख्याने दिसून येतात. १) मवाळवादी २) जहालवादी ३) गांधीवादी ४) क्रांतिकारकवादी या चारही प्रवाहांची विचारसरणी, साधने व कार्यपध्दती एकमेकांपासुन संपुर्णतः भिन्न होती. अत्यंतिक राष्ट्रवादी भावनेने पेढून उठलेले तरुण ज्यांनी दहशतवादी व क्रांतिकारकवादी मार्गाचा अवलंब केला होता ते क्रांतिकारी प्रवाहाचे प्रतिनिधीत्व करत होते.

सशस्त्र लढा, त्याग, बलिदान व हिंसा या मार्गाचा अवलंब केल्याशिवाय स्वातंत्र्य मिळणार नाही अशी त्यांची विचारधारा होती इ.स. १८५७ चा उठाव क्रांतिकारकांना दीपस्तंभासारखा मार्गदर्शक ठरला व त्यातूनच त्यांना प्रेरणा मिळाली.

दृष्टिक्षेप -

सत्याग्रह, अहिंसा, असहकार व सविनय कायदेभंग या मार्गाने स्वातंत्र्य मिळणार नाही हे क्रांतिकारकांना कळून चुकले होते. तसेच जहालांची चतुःसुत्रीही स्वातंत्र्य प्राप्त करुन देणार नाही यांची क्रांतिकारकांना जाणीव झाली होती.

उद्दिष्टे -

राष्ट्रही आपली माता असल्याने तिच्या स्वातंत्र्यासाठी परिक्रियांची सत्ता नष्ट करणे व हे क्रांतिकारकांचे अंतिम उद्दिष्ट होते.

महाराष्ट्रातील दहशतवादी व क्रांतिकारक -

1) चिंचेकर (1824-1884) 'सिंधु' (1855) + 'सिंधु' (1855) 2) चिंचेकर (1824-1884) 'सिंधु' (1855) + 'सिंधु' (1855) 3) चिंचेकर (1824-1884) 'सिंधु' (1855) + 'सिंधु' (1855)

१) वासुदेव बळवंत फडके -

वासुदेव फडके (1845-1876) 'सिंधु' (1855) + 'सिंधु' (1855) 2) चिंचेकर (1824-1884) 'सिंधु' (1855) + 'सिंधु' (1855) 3) चिंचेकर (1824-1884) 'सिंधु' (1855) + 'सिंधु' (1855)

२) सेनापती बापट -

सेनापती बापट (1880-1884) 'सिंधु' (1855) + 'सिंधु' (1855) 2) चिंचेकर (1824-1884) 'सिंधु' (1855) + 'सिंधु' (1855) 3) चिंचेकर (1824-1884) 'सिंधु' (1855) + 'सिंधु' (1855)

३) विष्णु गणेश पिंगळे -

विष्णु गणेश पिंगळे (1880-1884) 'सिंधु' (1855) + 'सिंधु' (1855) 2) चिंचेकर (1824-1884) 'सिंधु' (1855) + 'सिंधु' (1855) 3) चिंचेकर (1824-1884) 'सिंधु' (1855) + 'सिंधु' (1855)

४) चाफेकर बंधू -

५) अनंत लक्ष्मण कान्होरे -

[illegible]

[illegible]